

90 per una imatge
 t'has deturat,
 per un cadavre,
 tu que en fas tants!»

—Com el Sant Cristo—no n'he fet cap.

95 —Què té el Sant Cristo? Què té el Sant Cristo,
 comte l'Arnaud?

És fusta morta:—no pot brotar.

—Ai, sí, que brota!—Ai, sí, que brota!

Valga'm Déu val!

Quina mirada—ella li ha dat!

100 —Quina mirada,—quina mirada,
 comte l'Arnaud,

quina mirada—deu haver estat!—.

Ell vol esclafir la riulla,

fa un gran crit i arrenca el plor.

105 Al rugit del plor que arrenca
 clamorós el comte Arnau,
 totes les veus de la terra
 se dispersen udolant.

V

Nit!... Tota l'hermosura d'Adalaisa

110 jeu adormida als peus del Cristo nu.

Arnaud segueix pacient un caní negre
 per dins de les muntanyes silencioses.

Per damunt de la volta hi passa un ritu
 una estona... Després se perd i calla...

115 L'Arnaud de sota terra surt al porxo.

Va cercant Adalaisa entre les celdes
i la veu que adormia sa hermosura
tota ajaguda als peus del Cristo nu,
sense vels, sense toca, sense manto,
120 sens gesto ni defensa... Allí, adormida.

Té una gran cabellera molt frondosa.

«Quins cabells més sedosos, Adalaisa!»,
pensa Arnau. Però calla i se la mira.

Ella dorm, ella dorm, i a poc a poc
125 se li amoroseix tota la cara
com reflectant el pas serè d'un somni,
fins que mig riu molt dolçament. Li vola
una estona el somriís entorn dels llavis.

«Quins llavis amorosos, Adalaisa!»,
130 pensa Arnau. Però calla i se la mira.

Un gran sospir travessa el dormir d'ella
com onada del mar, i s'aquieta.

«Quin pit sospirador tens, Adalaisa!»,
pensa Arnau. Però calla i se la mira.

135 Mes, quan ella obre els ulls, ell desencanta's,
la pren amb un braçat i se l'emporta.

Quant surten a camp ras se fa de dia.

VI

Totes les veus de la terra
aclamen el comte Arnau
140 perquè de la fosca prova
ha sortit tan triomfant:

—Fill de la terra,—fill de la terra,
comte l'Arnau,
ara demana,—ara demana:
145 què no podràs?

—Viure, viure, viure sempre:
no voldria morir mai;
ser com roure que s'arrela
i obre la copa en l'espai.

150 —Els roures viuen i viuen,
pro també compten els anys.

—Doncs, vull ser la roca immòbil
entre sols i temporals.

—La roca viu sense viure,
155 que res la penetra mai.

—Doncs, la mar somovedora
que a tot s'obre i dona pas.

—La mar s'està tota sola,
i tu vas acompanyat.

160 —Doncs, ser l'aire quan l'inflama
la llum del sol immortal.

—Pro l'aire ni el sol no estimen
ni senten l'eternitat.

165 —Doncs: ser home sobrehome,
ser la terra palpitant.

—Seràs roure, seràs penya,
seràs mar esvalotat,
seràs aire que s'inflama,
seràs astre rutilant,
170 seràs home sobrehome,
perquè en tens la voluntat.
Correràs per monts i planes,
per la terra, que és tan gran,
muntat en cavall de flames

175 que no se't cansarà mai.
El teu pas farà basarda
com el pas del temporal.
Totes les veus de la terra
cridaran al teu voltant.

180 Te diran ànima en pena
com si fossis condemnat.—

VII

«Tota la nit l'he cridada
i encara no ha obert els ulls.
No els obris ara, Adalaisa,

185 que el migdia no és per tu.
El migdia no és per tu,
de cara al cel en mos braços.

190 Nit i dia i tot per mi,
que miro al dret dels meus passos!
Tu desclouràs les parpelles
quan el cel s'haurà enfosquit».

Al punt de la mitja nit
Adalaisa obre els ulls a les estrelles.

—Arnau, que em puges al cel?

195 —El nostre cel és la terra.

—On anem, Arnau?—Pel món.

—Pro jo miraré al cel sempre.

—Jo el miraré en els teus ulls
cada nit quan te despertis.

200 —Jo amb mos ulls t'alçaré al cel.

—La carga del teu cos m'afirma a terra.

—Mos ulls faran lleu mon cos.

—Tota tu ets d'eterna dura.

—Els meus ulls són cel en flor.

205 —I el teu cos, fruita madura!

VIII

El comte Arnau no es lleva,
tampoc no se'n va al llit,
que corre i corre sempre,
i sempre amb més delit.

210 No segueix nord ni via,
que va d'ençà i enllà.
Arreu on passa, mira:
no es cansa de mirar.

215 No hi ha res que el deturi,
que corre com el vent:
si algun destorb l'affronta,
l'abat d'un cop, rient.

Per'xò va deixant rastre
de plors i de rences;
220 pro els seus grans crits de «juli!»
ofeguen clams i prec.

IX

Aquella nit els ulls de l'Adalaisa
se van omplir d'una pietat tan gran
que el comte Arnau s'hi va encisar una estona,
225 oblidat dels seus passos. Aviat
va sentir no tocar de peus en terra.

Quin esglai! Va llançar un gran crit d'esglai.
Totes les veus de la terra—s'hi van arremolinar;
pro de seguida

230 l'infant pesà en el ventre d'Adalaisa
i els va tornar a la terra. I digué Arnau:
—Com s'ha espessit ta figura!
La boca et surt enfora àvida i dura:

demana per l'infant.
235 S'ha deformat ta cintura

i el teu esguard al cel és menys brillant.
Ja et lliguen a la terra prou forts llaços...
Doncs, en la terra et deixo... I, ara, adéu.
—Arnau, si jo era teva, no eres meu?

240 —Jo sóc sols dels meus braços i els meus passos—.

X

A punta de dematí,
les monges del monestir,
que dies ha l'havien soterrada,
245 varen trobar la morta fora el sot,
que tomava la rosada.

ODA A ESPANYA

Escolta, Espanya,—la veu d'un fill
que et parla en llengua—no castellana;
parlo en la llengua—que m'ha donat
la terra aspra:
5 en 'questa llengua—pocs t'han parlat;
en l'altra, massa.

T'han parlat massa—dels saguntins
i dels qui per la pàtria moren:
les teves glòries—i els teus records,
10 records i glòries—només de morts:
has viscut trista.

Jo vull parlar-te—molt altrament.
Per què vessar la sang inútil?
Dins de les venes—vida és la sang,
15 vida pels d'ara—i pels que vindran:
vessada, és morta.

Massa pensaves—en ton honor
i massa poc en el teu viure:
tràgica dues—a mort els fills,
20 te satisfeixes—d'hombres mortals,
i eren tes festes—els funerals,
oh trista Espanya!

Jo he vist els barcos—marxar replens
dels fills que dues—a que morissin:
25 somrients marxaven—cap a l'atzar;

i tu cantaves—vora del mar
com una folla.

On són els barcos?—On són els fills?
Pregunta-ho al Ponent i a l'ona brava:
30 tot ho perderes,—no tens ningú.
Espanya, Espanya,—retorna en tu,
arrenca el plor de mare!

Salva't, oh! salva't—de tant de mal;
que el plor et torni fecunda, alegre i viva;
35 pensa en la vida que tens entorn:
aixeca el front,
somriu als set colors que hi ha en els núvols.

On ets, Espanya?—No et veig enlloc.
No sents la meua veu atronadora?
40 No entens aquesta llengua—que et parla entre
[perills?
Has desaparegut d'entendre an els teus fills?
Adéu Espanya!

1898

CANT DEL RETORN

Tornem de batalles,—venim de la guerra,
i no portem armes, pendons ni clarins;
venguts en la mar i venguts en la terra,
som una desferra.
5 Duem per estrela taurons i dofins.